

ГОДИШЕН ЗБОРНИК

КНИГА 45

ISSN 1409-8571

9 771409 857007

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје
Филолошки факултет „Блаже Конески“ - Скопје

Издавач: Филолошки факултет „Блаже Конески“ – Скопје
За издавачот: проф. д-р Анета Дучевска, декан на Факултетот

РЕДАКЦИСКИ ОДБОР

Румена Бужаровска
Руска Ивановска-Наскова
Лидија Капушевска-Дракулевска
Марија Паунова
Аслан Хамити

EDITORIAL BOARD

Rumena Bužarovska
Ruska Ivanovska-Naskova
Lidija Kapuševska-Drakulevska
Marija Paunova
Aslan Hamiti

Адреса: Филолошки факултет „Блаже Конески“, п. факс 567
1000 Скопје, Република Македонија
Address: Blaže Koneski Faculty of Philology, PO Box 567
1000 Skopje, Republic of Macedonia

ГОДИШЕН ЗБОРНИК

на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“
на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Книга 45, 2019

ANNUAL COLLECTION

Blaže Koneski Faculty of Philology
Ss. Cyril and Methodius University – Skopje, Volume 45, 2019

Јазична редакција: Симон Саздов

Печати: Мар-Саж, Скопје

Тираж: 200 примероци

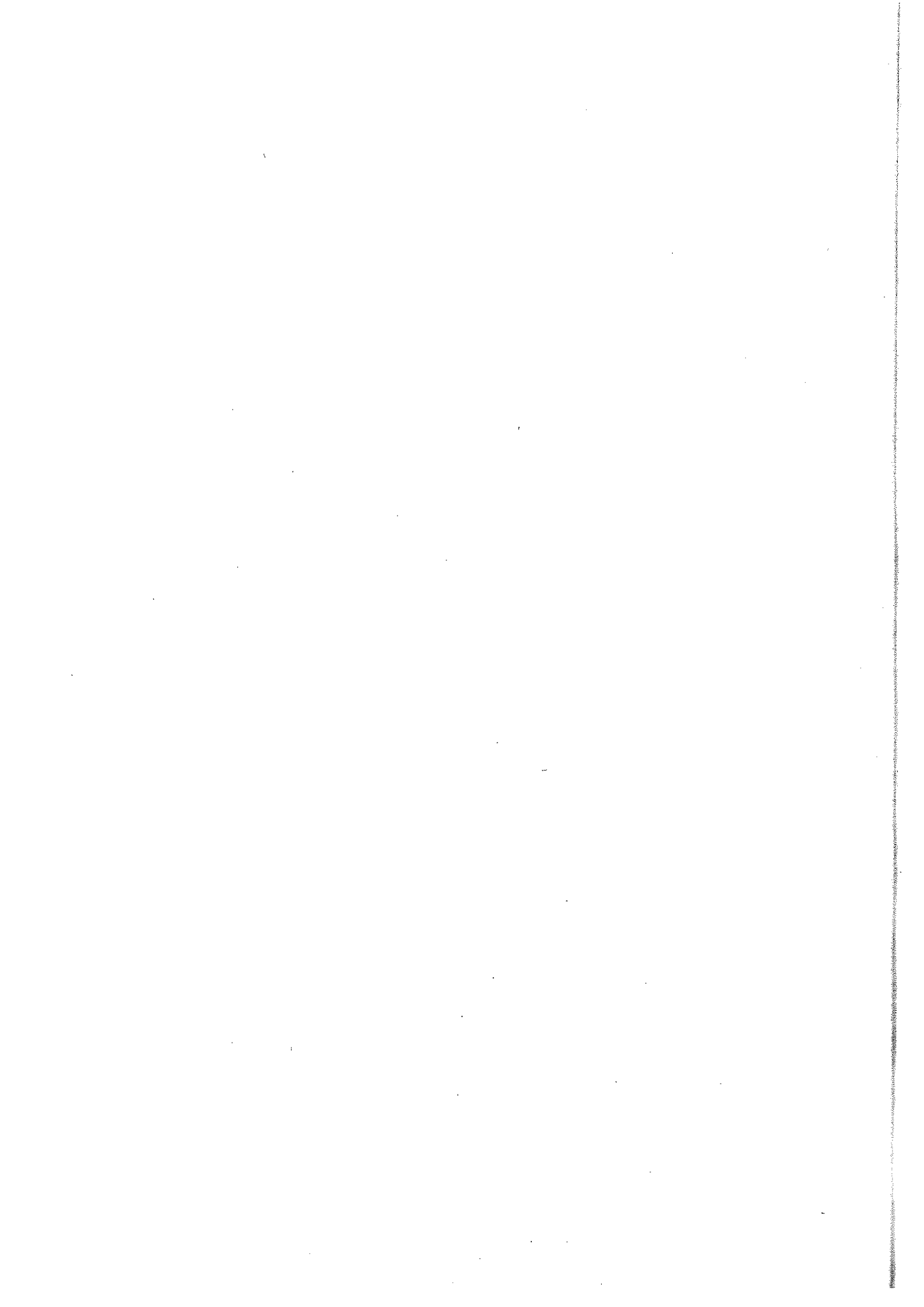
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје
Филолошки факултет „Блаже Конески“ - Скопје

ISSN 1409-8571

ГОДИШЕН ЗБОРНИК

книга 45

Скопје, 2019

СОДРЖИНА

Јазик и дидактика

Билјана Наумоска-Саракинска

Улогата и развојот на зборообразувањето во проучувањето на јазичните промени со преглед на најпродуктивните зборообразувачки процеси во англискиот јазик..... 13

Радица Никодиновска

Лексичко-семантичкото поле храна во македонските и во италијанските фраземи..... 31

Звонко Никодиновски

Етниците и етнонимите во афоризмите и во вицевите на македонски јазик 45

Анжела Николовска

Ставовите на идните наставници по англиски јазик кон имплементирање на автономното учење 67

Елена Ончевска Агер

Позитивна психологија за професионална надградба на наставниците 81

Книжевност и култура

Соња Витанова-Стрезова

Пристапни обреди од Вилијам Голдинг: епистемологија на злото и доброто..... 91

Милан Дамјаноски

Дијалогот со дискурсот на нацијата во портретот на уметникот во младоста на Џ. Џојс 99

Марија Ѓорѓиева Димова

Интертекстуалните рамки во романите на Маргарет Атвуд..... 111

Славица Србиновска
Естетика, историја и политика..... 127

Ирина Талевска
За една книжевна 'микроисторија': *Девејтии круѓа на ѝеколой*..... 147

Елизабета Шелева
Род и реконфигурации: читање на границата како културна метафора
(Глориа Анзалдуа: за продуктивната синтеза на трите Ф)..... 157

Преведување и толкување

Јасминка Делова-Силјанова
Фраземи со компонента јазик во преводите од чешки на
македонски јазик 171

Сања Михајловиќ-Костадиновска
Кон преводот на шпански јазик на романот *Сесираија на Сиџмунд*
Фројд 181

Милена Саздовска-Пигуловска
Предизвици во однос на постигнување преводна еквиваленција при
преведување новосоздадена правна терминологија 195

Експозеа од докторски трудови

Фаркета Дибра Зекири
Читањето лектира кај учениците: задоволство или оптоварување211

Љиљана Узуновиќ
Движењето на отпорот во италијанскиот и во македонскиот
роман: низ делата на Фенољо, Калвино, Виторини, Јаневски,
Малески и Солев 223

Прикази и проекти

Руска Ивановска-Наскова

Италијанска дигитална библиотека во Северна Македонија..... 237

Лидија Капушевска-Дракулевска

Еротизмот како „Внатрешно искуство“ 239

Анастасија Киркова-Наскова

Шестта меѓународна научна конференција за изговор на англискиот јазик: состојби и практики 243

Соња Китановска-Кимовска

Програма за менторство на Здружението на преведувачи и толкувачи на Република Македонија (ЗПРМ) и Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ – Скопје (ФлФ) 247

Калина Малеска

Приказ на конференцијата ESIDRP – english studies at the interface of disciplines: research and practice 2019..... 255

Марија Паунова

Кон поредицата на македонските константи..... 259

Солзица ПоповскаТатјана Панова-ИгњатовиќКатарина

Ѓурчевска-АтанасовскаСоња Китановска-КимовскаМилена

Саздовска-ПигуловскаМагдалена СимионскаНиколче Мицкоски

Резултати од билатералниот проект *можностии за зајакнување на емоционалната интелекција како генеричка компетенција кај студентите во преведување и толкување* 263

Александра Саржоска

Италијанистиката во третиот милениум: новите предизвици во јазичните, книжевните и културните истражувања – 60 години изучување италијански јазик на универзитетот „Свети Кирил и Методиј“ во Скопје 27. и 28. септември 2019, скопје..... 277

Хроники и предавања

Ирина Бабамова

Хроника од вторите денови на франкофонијата на филолошкиот факултет „Блаже Конески“ – Скопје, 6 – 30 март 2019 г. 281

Anastasija Gjurčinova

Cinema e letteratura in Italia..... 285

Рајна Кошка

„Поданици сме на времето, тоа заповеди ни дава“: една можна хроника за присуството на Шекспир во Македонија..... 297

Есеи од студенти

Анамарија Милошевска

Поетскиот пат на Блаже Конески 317

Фаркета Дибра Зеќири

ЧИТАЊЕТО ЛЕКТИРА КАЈ УЧЕНИЦИТЕ:
ЗАДОВОЛСТВО ИЛИ ОПТОВАРУВАЊЕ
(експозе од докторски труд)

Покрај пишувањето, зборувањето и слушањето, читањето е многу важна активност, главен извор на знаења, средство за поставување врска и комуникација. Тоа се смета како важен интелектуален и едукативен процес, кој овозможува реализација на многу комуникациски односи меѓу луѓето. Училиштето, како институција преку која се пренесуваат и се владеат знаењата, смета дека читањето е клучот до успехот за секоја единка во сите нивоа на нејзината едукација. Бидејќи читањето е многу битно во реализацијата на горенаведениот процес, во врска со него се извршени многубројни студии, а се одржани и многу дебати во врска со дефиницијата на овој термин. Меѓу најпознатите дефиниции се: читањето е процес на идентификација на печатените зборови. Дефиницијата за читањето треба да го опфати терминот на разбирањето, значи, добивање или градење од читателите на значењето на печатените зборови. Разбирањето на читањето често се смета како резултат на интеракцијата меѓу читателот, текстот и контекстот, дејството на разбирање се смета како процес на изградба, кој го поврзува значењето на текстот со знаењата и искуството на самиот читател (Ѓокутај, 2012: 201).

Американските научници: *Anderson, Hiebert, Skot* и *Wilkinson* во својата студија „*Да сѝанеме нација на читателите*“, нагласуваат дека: „читањето е главна животна вештина. Таа е камен-темелник за успехот на децата во училиште, па дури и во текот на целиот живот. Без оваа способност, значи без читање, можностите за реализација на себеси и за постигнување професионален успех, без сомневање, ќе се изгубат. Поради ова влијание во животот на секого од нас многу научници го нарекуваат читањето основно човеково право. Тешко е да се замисли друга вештина која може да ја илустрира подобро целта на образованието“.¹

¹ Anderson, R. & Hiebert, E. & Scott, J. & Wilkinson, I. (1985). *Becoming a Nation of Readers*, The National Academy of Education. The National Institute of Education, стр. 7-8.

Читањето е важен животен процес кој води кон барање нешто, но истовремено и претставува потреба, емоционална желба на секоја индивидуа. Примарната цел на читањето е да ги оспособи учениците да станат активни читатели во текот на нивниот живот. Да бидат способни да се ангажираат во разни читателски активности. Да читаш значи не само да изградиш едно значење туку истовремено и да го реконструираш значењето, тоа значење коешто авторот сакал да го има неговото дело или неговиот текст. Градењето и реконструирањето се повеќе обична интелектуална активност, бидејќи читањето се менува во зависност од индивидуата. Затоа може да речеме дека пишувањето нема само едно значење. Напишаното може да се чита на различни начини, но да читаш значи да го читаш и тоа што не е напишано. Значи, читателите, во конкретниот случај ученикот, не го чита тоа што е напишано по редовите, но чита и меѓу редови, извлекувајќи едно значење, една своја интерпретација за тоа што го чита. Но дали е точна оваа интерпретација: во овој случај, со раководење од наставникот, читателот, конкретно ученикот, може да дискутира и дебатира за да изведе вредни интерпретации за прочитаното дело. За да се постигне ова, во центар на наставата не е веќе делото/лектирата или наставникот, туку читателот/ученикот, кој се поттикнува да учествува во дијалогот/наставата во врска со изведените значења од прочитаното дело.

Постои општа свест дека само читањето може да го храни, збогати и осветли паметот на човекот. Во денешните денови книгата е секојдневен предмет на секој ученик. Секојдневното дружење и секојдневниот контакт со неа се важни во нивните училишни и вонучилишни активности. Книгата се чита, се раскажува и се доживува, таа нè информира, ни сугерира, најавува и му дава знаење на животот, со еден збор – воспитува.

Пред сè предметот Албански јазик и книжевност ги задолжува учениците да прочитаат одреден број литературни дела предвидени со наставната програма наречени *лектури*. Имено, токму поради ова велиме дека наставата по предметот Албански јазик и литература ја има најголемата можност да ги поттикнува учениците да читаат. Покрај извонредната важност што ја има читањето, во последно време сè повеќе слушаме општи констатации не само од обични луѓе туку и од истражувачи, методичари, аналитичари, наставници по албански јазик и книжевност дека се изгубиле важноста и вредноста на книгата, дека имаме криза во читањето, младите сè помалку и помалку читаат ... итн. Причините за ваквата состојба имаат објективна и субјективна природа, но пред сè може да се рече дека еден од најбитните фактори за губење на интересот за читање книги

е развојот на електронската технологија, бидејќи најголемиот дел од времето младите го поминуваат токму со електронската технологија.

Се поставува прашањето: Колку учениците ја сметаат за неопходна и потребна книгата во нивното секојдневие? Дали читањето како училишна обврска го прави ученикот вистински читател, дали учениците читаат бидејќи читањето им е задолжение или чувствуваат потреба да читаат?

Од гледна точка на наставникот можеме да речеме дека читањето како обврска/задача претставува товар за ученикот, додека читањето како потреба/страст за читање претставува задоволство и е обичај на активните односи што постојат меѓу ученикот и книгата. Но, за жал, кај денешните ученици и млади оваа навика за читање воопшто не постои. Ако зборуваме за читањето како должност и како неопходна потреба да се исполни тој дел од задоволството што отсуствува кај ученикот, во двата случаја се случува речиси исто нешто.

Професорот Авзи Мустафа во прилогот „Не Ана Каренина, туку 11 минути од Пауло Коелјо. Не Процес, туку Хари Поттер“ дава краток приказ за состојбата во која се наоѓа младината денес и како реагираат учениците во врска со читањето и како го аргументираат тоа. Од средношколците може да се слушнат овие коментари во врска со читањето на делата: „Од денот кога наставникот/наставничката ги известува учениците дека идната недела врз основа на програмата ќе се обработува лектирата со овој наслов... учениците прво прашуваат колку страници има? Леле, колку е дебела, кој ќе ја чита? Не ми се чита воопшто, сакам да гледам филмови, да сум на интернет, да одам по кафулиња и др. Читањето за мене е монотono, ништо не разбираам. Губиме по 3 – 4 часа неделно за да дискутираме што сакал да каже писателот во ова дело. Првата лектира ја почнав и ја прочитав само првата страница. Немам време за учење, а камоли за читање?“ (Мустафа, 2012: 112).

Од мислењето на професорот Мустафа забележуваме дека проблемот со читањето во денешно време е многу чувствително и сериозно дидактичко прашање. Од горенаведените изјави може да се извлече констатацијата дека желбата за читање кај младите и учениците е намалена, постои криза на читање, отсуствуваат нивните навики и можности. Како се движиме по скалите на образованието (од I – IV година), се забележува дека учениците читаат сè помалку или сè помалку имаат желба и интерес за читање.

Бидејќи третираме теми што се однесуваат на интересирањето и неинтересирањето за читање од учениците, не е логично да зборуваме без да ги потпремене нашите мислења и идеи на реални докази и факти. За

да имаме преглед на кое ниво се наоѓа денешната младина во врска со читањето, како фактор кој влијае во развојот и подигнувањето на индивидуата, одлучивме за оваа состојба да направиме истражување на терен.

1. ИНСТРУМЕНТИ ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ИСТРАЖУВАЊЕТО

Како инструмент за истражување избравме писмен прашалник. Поставените прашања се однесуваат на реализацијата на наставата по албански јазик и книжевност, поконкретно околу организацијата, одржувањето и обработката на наставната лектура. Токму во овој час јасно се гледа нивото на учениците, колку читаат, колку се заинтересирани/мотивирани да читаат, исто така, се отсликуваат и причините/факторите кои влијаат на читањето или нечитањето на определени дела.

Прашалникот е поделен и пополнет од учениците, според дадените препораки за секое прашање.

Периодот на вршење на анкетата: ноември – април 2010 – 2011.

Училиштата кои беа предмет на анкетање се: „Зеф Љуш Марку“ – Скопје; „Арсение Јовков“ – Скопје; „Цветан Димов“ – Скопје; „Панче Караџов“ – Скопје; „Кирил Пејчиновиќ“ – Скопје; „7 Марси“ – Тетово; „Гостивар“ – Гостивар; „Дрита“ – Кичево; „Ибрахим Темо“ – Струга; „Нико Нестор“ – Струга; „Сами Фрашери“ – Куманово.

Вкупно се анкетирани 1485 ученици од различни градови на Македонија.

Коефициентот на верување – врз основа на добиените одговори е 99 %.

Прашалникот е разгледан како од содржински аспект така и од статистички аспект, што беше основа за заклучоците.

Прашањата се структурирани на начин да има алтернатива и да има и отворени прашања со цел анкетираниите да ги изразуваат слободно своите мислења, оценки, коментари и препораки.

Избраните училишта за анкетање се од општо средно образование (гимназии) и од стручно средно образование, изборот на стручните училишта се однесува на фондот на часовите кој е различен во зависност од насоката. Во средно гимназиско образование предметот Албански јазик и книжевност се реализира четири часа неделно, додека во средното стручно образование со три часа неделно. Оваа разлика во фондот на часовите создава проблеми од различна природа, особено во стручните училишта каде фондот на часовите е помал и влијае на усвојувањето на јазичните

знаења, бидејќи програмата е скратена во споредба со средното гимназиско образование.

2. МЕТОДИ НА ИСТРАЖУВАЊЕ

За да се реализира истражување од ваква природа, се служевме со неколку методи, а како основна метода ни беше индукциско-дедукциската метода, заедно со неколку други методи, како:

- *Метода на теоретската анализа*
- *Метода на анкетаирање*
- *Метода на разговор/објаснување*
- *Описна метода*
- *Статистичка метода.*

2.1. Метода на теоретската анализа

Со методата на теоретската анализа ги формулиравме прашањата, анализиравме, констатиравме, споредувавме и донесовме заклучоци за да го определиме основниот проблем, дилемите кои постојат во врска со интеракцијата наставник-ученик на час за лектира.

2.2. Метода на разговор/објаснување

Оваа метода ја користевме во текот на анкетаирањето на учениците за да им дадеме потребни објаснувања како и каде треба да се пополни прашалникот.

2.3. Компаративна (споредбена) метода

Употребата на оваа метода е од посебно значење. Со нејзина помош е направена споредбата на податоците кои ги добивме од секое училиште посебно од различните градови во Македонија.

2.4. Описна (дескриптивна) метода

Во оваа истражување е користена описната метода, која е и објект на истражувањето. Преку оваа метода ги опишуваме резултатите добиени од прашалникот кој ги третира проблемите што се поврзуваат со читањето на лектирата во средните училишта на Македонија.

2.5. Статистичка метода

За да истражуваме и анализираме, ни беше неопходна оваа метода. Неа ја користевме за собирање на податоците, за пресметување на процентот, за табеларните и графиконските претставувања, како и за да на-

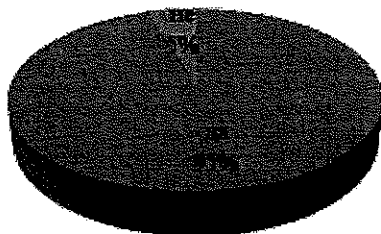
правиме споредби кои ни овозможија полесно да ја разбереме проблематиката која требаше да ја анализираме.

3. РЕЗУЛТАТИ

Резултатите од ова истражување ќе ги претставиме преку статистички и графички приказ на добиените одговори од неколку прашања од истражувањето. Првото прашање гласи: Дали обработувате школски лектури по предметот Албански јазик и книжевност?

Од 1485 анкетирани ученици 1418 потврдиле дека се задолжени од професорите да читаат школски лектури, а 67 ученици потврдија дека не работат лектури по предметот Албански јазик и книжевност. Ако добиените одговори ги претставуваме врз графички приказ, тој ќе изгледа вака:

1. Дали обработувате школски лектури по предметот Албански јазик и книжевност?

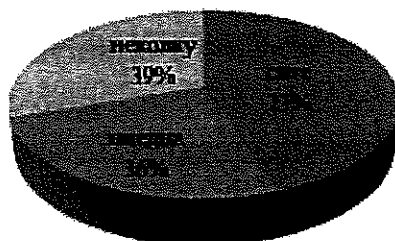

Следното прашање е: Дали сте ги прочитале лектирите во текот на оваа учебна година?

На ова прашање 528 ученици одговориле дека немаат прочитано ниту една лектура во текот на учебната година, 585 ученици одговориле дека прочитале неколку, а 372 учениците одговориле дека ги прочитале сите предвидени дела.

Овие резултати се очајни за нас, имајќи предвид дека читањето на лектирите има педагошка функција, значи тоа е еден акт што го насочува

2. Дали сте ги прочитале лектирите во текот на оваа школска година?

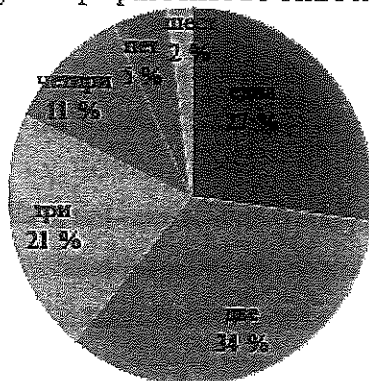

Следното прашање гласи: Колку лектури обработувате во текот на едно полугодие?

Независно од податоците со кои располагаме од Бирото за развој на образованието, анкетата ги покажува следниве резултати: 502 ученици

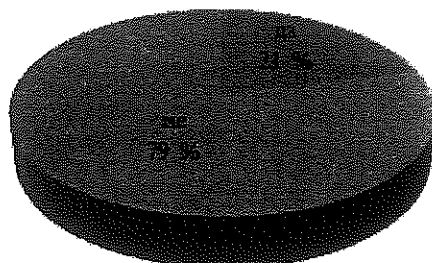
изјавиле дека читаат по една лектира во текот на едно полугодие, 398 ученици по две лектури, 305 ученици по три, 172 ученици по четири, 78 по пет и 30 ученици по шест лектури.

3. Колку лектури работите во текот на едно полугодие?

Следното прашање гласи: Освен лектирите кои треба да ги прочитате, дали читате други дела за вашето естетско љубопитство? И во овој случај резултатите се речиси идентични со оние од претходното прашање: 1080 анкетирани ученици одговориле дека не прочитале ниту едно литературно дело, а 305 ученици одговориле дека читаат, но според можностите. Графиконот на ова прашање поделен по проценти изгледа вака:

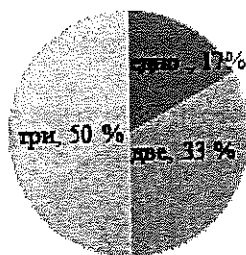
4. Освен лектирите кои треба да ги прочитате, дали читате други дела за вашето естетско љубопитство?

Откако 305 или 21 % од анкетираниите потврдиле дека освен задолжителните школски лектури читаат и други литературни дела за свое лично естетско задоволство, следното прашање се врзува конкретно со бројот на делата што ги читат учениците за естетско љубопитство. Прашањето гласи: По колку дела читате во текот на еден месец за вашето естетско љубопитство?

Од 305 ученици, 180 одговориле дека читаат уште по едно дело месечно по слободен избор покрај задолжителната школска лектира, 100 ученици поврдиле дека читаат по два дела месечно, а 25 ученици одговориле дека читаат три дела месечно. Графичкиот приказ на добиените одговори на ова прашање изгледа вака:

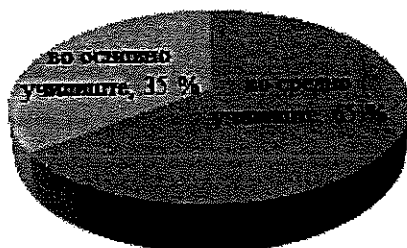
По колку дела читате во текот на еден месец за вашето естетско љубопитство?

Лектирата е опфатена во литературно читање во сите училишни фази од основно до средно образование. Која фаза од животот ќе биде најпродуктивна за учениците во текот на нивниот развој зависи од работата и ангажирањето на наставникот, почнувајќи од основното училиште и завршувајќи со средното образование. Токму овој процес е поврзан и со следното прашање на истражувањето. Прашањето гласи: Кога најмногу сте читале лектири?

Од 1485 анкетирани ученици, 517 од нив сметаат дека во основно училиште биле повеќе ангажирани и читале повеќе школки лектири, а 968 мислат дека сега, во средно училиште, се повеќе ангажирани, што се однесува до читањето на школската лектира по предметот Мајчин јазик. Долунаведениот графикон ги покажува резултатите одредени по проценти.

Кога најмногу сте читале повеќе лектири?

Следното прашање од анкетата е: Дали се совпаѓа тематиката на делата со интересот на учениците? За ова прашање има различни одговори. Учениците потврдија дека тематиката на делата предвидени за обработка како лектири во текот на четирите години од средното образование не се совпаѓа со нивниот интерес и барања. Ова се случува поради многу фактори, но меѓу другото треба да се нагласи дека во општеството има голем прогрес, луѓето одат напред, тие се развиваат и се менуваат заедно со него. Интересот и стремежот на денешните ученици не се исти со интересот и стремежот на некогашните ученици. Затоа се бара да се менуваат делата предвидени со наставната програма за обработка во текот

на средното образование, за тие да бидат попривлечни и во согласност со интересот на учениците.

ЗАКЛУЧОК

Според резултатите од истражувањето, но и од секојдневното педагошко работење со учениците, може да констатираме дека ние ѝ припаѓаме на една популација која чита малку и нередовно, главно само по потреба, а дури и тогаш не се пополнуваат предвидените празнини. Според одговорите на анкетата, оваа состојба е резултат на неколку фактори, пред сè може да нагласиме дека: содржините на делата не се во чекор со времето, треба да се менуваат, исто така треба да се има предвид и големината на делата; цените на книгите се високи во споредба со животниот стандард; во голем број случаи нема поттик/мотивација од наставниците и др.

Ова е незадоволителна состојба, но за да се надминат овие фактори и овој кризен период треба да се бараат различни начини и форми. Затоа има потреба кај учениците да влијаат малку и другите гореспоменати фактори, за да ги поттикнат/мотивираат и на некој начин да ги заинтересираат учениците за да читаат. Еден од клучните фактори е и наставникот по албански јазик и книжевност. Тој треба да се обиде кај секој ученик да воспостави внатрешни механизми кои ќе го зголемат интересот на учениците за читање, да поттикне љубов кон книгата и да ја воздигне свеста дека читањето книги го збогатува човекот. Наставниците играат важна улога во интелектуалниот развој на учениците во текот на процесот на читање. За да ја разберат подобро оваа улога, како и за да бидат успешни, прилично важно е да разберат што се случува кога учениците читаат. Ако наставниците го разбираат овој процес на интелектуалниот развој на секоја индивидуа, тоа ќе им помогне да ја преработат и спроведат стратегијата придонесувајќи во развојот и поттикот на читателите за тие да размислат за тоа што читаат; да мислат и да учат размислувајќи за читањето и за другите процеси коишто се поврзуваат со тоа.

Во наставниот процес по предметот Албански јазик и книжевност, а особено на часот по лектира, централно место и голем приоритет има ученикот, тој постојано го гради светот на уметничката литература и овој фактор претставува премостување на пречките кои се појавуваат во врска со проблемот на читање како потреба или желба. Општа констатација е дека учениците ќе читаат повеќе ако наставникот:

- го информира ученикот за книжевните дела кои треба да ги прочита дома
- му укажува на ученикот на конкретна тематска точка на делото
- постојано гради ситуации од кои учениците извлекуваат заклучок дека книгата е најблискиот и најдарежливиот извор на знаењата
- изразува задоволство и радост пред објаснувањето на секоја книга
- со свои примери покажува дека ја обожава и ја цени книгата
- за книгата зборува со почит и љубов
- ги поттикнува учениците да ја засакаат и да ја купат книгата
- чита пред учениците интересни и привлечни фрагменти од книгата
- секогаш наоѓа време да разговара со учениците во врска со книжевното дело што е во нивен интерес
- поттикнува дебата меѓу учениците и започнува интересни дискусии за прочитаното дело и др.
- инсистира на усовршување на техниката на читање до ниво на естетско читање
- ги оспособува учениците секој посебно и независно да оформи критериуми за вреднување на книжевно дело
- организира наставни ситуации од кои ќе добие повратна информација за начинот на читање на делото за секој ученик посебно.

За да се надминат сите овие тешкотии, со цел да се поттикнат учениците да читаат со задоволство, потребно е систематска и неприкосновена соработка на триаголникот училиште-наставник-ученик, вклучувајќи го во овој однос семејството и целото општество. Се разбира дека главната улога во овој процес му припаѓа на наставникот. Имено, ако наставникот успева да ги оспособи учениците заедно да ги реализираат конкретните горенаведени задачи во текот на образовно-едукативниот процес на часот за лектира, тогаш може да говориме за поголемо ниво и интензитет на интерес на учениците за читањето и тоа не како задолжение, обврска, туку како читање за да се исполни нивното задоволство и за да се создаде навика за независна работа, преку која книгата ќе биде извор, поттик/стимул и инспирација за творечки активности, а не содржина која лесно и брзо се заборава.

Како заклучок може да се каже, а верувам дека се согласни и другите, дека и во овој висок развој на електронската технологија, и по сите можности што ги нудат социјалните мрежи книгата останува главен извор за интелектуално оформување на современиот човек и веруваме дека книгата е незаменливо средство за учење.

Библиографија

- Адамческа, С. (1994). *Методски упрачник за ученичкаџа лекџира (I – IV одделение)* – Легис, Скопје.
- Дибра-Зеќири, Ф. (2011). *Улогџаџа и функцијаџа на училишнаџа лекџира во средниџе училишџа на Р Македонија со настава на албански јазик*. Магистерски труд. Универзитет „Св. Кирил и Методиј“. Филолошки факултет „Блаже Конески“, Скопје.
- Диздаревик, Ј. (2003). *Дидакџика на јазично џодрачје во основноџо образовање*, Просветно дело, Скопје.
- Филиповик, Н. (1981). *Didaktika 1*, Zavod za udzbenike i nastavna sredstva, Sarajevo.
- Гогушевски, Д. (1975). *Лекџираџа во основноџо училишџе*, Скопје.
- Alija, E. (2012). *Paraleximi*, E.B.P. Gjergj Fishta, Shkodër.
- Anderson, R. & Hiebert, E. & Scott, J. & Wilkinson, I. (1984). *Becoming a Nation of Readers*, The National Academy of Education. The National Institute of Education. Cover illustration courtesy of the United States Postal Service.
- Begolli, M. (1962). *Lektyra e detyrueshme dhe ora e saj në shkollë*, Buletini nr. 3-4, Prishtinë.
- Brada, R. (2005). *Metodika e gjuhës shqipe për shkollën fillore, botimi III i plotësuar*, Dukagjini, Prishtinë.
- Borg, S. (2005). *Experience Knowledge about Language and Classroom Practice, - Teaching Grammar*, Nat Bartels, *Applied Linguistics and Language Teacher Education, Educational linguistics, Chapter 19, Volume 4*, Springer, USA.
- Gjokutaj, M. (2012). *Didaktika e gjuhës shqipe*, ShBLU, Tiranë.
- Luli, F. (1982). *Metodika e leximit letrar dhe e letërsisë*, Libri shkollor, Tiranë.
- Mustafa, A. (2017, 24. 07.). *Edhe nxënësit tallen me lektyrat shkollore*. Пристапено на 15.04.2019. <http://www.pashtriku.org/?kat=43&shkrimi=6650>.
- Peпа, V. (2001). *Letërsi në shkollë*, Tiranë.
- Poljak, V. (1985). *Didaktika*, Školska knjiga, Zagreb.
- Zulfiu, N. (2001). *Didaktika*, Prishtinë, 2001.

Фаркета Дибра Зеќири**ЧИТАЊЕТО ЛЕКТИРА КАЈ УЧЕНИЦИТЕ:
ЗАДОВОЛСТВО ИЛИ ОПТОВАРУВАЊЕ***Abstract*

Alongside speaking, writing and listening, reading is also an important process. Reading is an key process in life which takes one through the searching for something, but at the same time it is a person's need or emotional desire.

There are a lot of ideas and definitions given for the term 'reading', but we still cannot say that we have a definite definition. Among the most common definitions which we have come across is *reading is a process of identifying typed words*. The definition of reading needs to include the notion of understanding; understanding

reading is often considered a result of the interaction between the reader, the text and context; the understanding action is often considered to be a building process, which intertwines the meaning taken from the text with the reader's own knowledge and experience.

Even though reading is considered to be the key to success for every individual through their education and schooling period, this important element is diminishing every day among our youth. Based on the research undertaken regarding reading, we have come to conclusion that: we belong to a population which reads very little and not continuously, but only when the need arises, and even then the gaps are not filled completely. This situation is a result of several factors, most of all we can emphasise that works are outdated and need to be changed; also the quantity of (voluminous) works needs to be taken into account; books' prices are high compared to the living standard; in the majority of cases there is lack of motivation by teachers. If these obstacles are overcome, then we can talk about a level in reading which will be of a higher amount and degree.

Keywords: reading, reading materials, school, teacher, students, electronic technology

Клучни зборови: читање, лектира, училиште, наставник, ученик, електронска технологија